

Filozofski leksikon

Skuhala Karasman, Ivana

Source / Izvornik: **Prolegomena : Časopis za filozofiju, 2013, 12, 503 - 505**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:497085>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

theory. It is this moment which diverges them most from the previous philosophical efforts. Nevertheless, *Scientific Explanation* brings for various audiences not only an updated and concise summary of the most influential philosophies of explanation but also a fresh and incentive contribution to the descriptive and normative aspects of this fascinating topic.

Lukáš Bielik

Institute of Philosophy
Slovak Academy of Sciences
Klemensova 19813 64 Bratislava
Slovak Republic
bielikluc@yahoo.com

Filozofski leksikon, uredio Stipe Kutleša (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2012), 1299 str.

U širokoj lepezi izdanja leksikona Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, nakon *Pomorskog leksikona* (1990), *Medicinskog leksikona* (1992), *Ekonomskog leksikona* (1995), *Hrvatskog općeg leksikona* (1996), *Općeg religijskog leksikona* (2002), *Filmskog leksikona* (2003), *Nogometnog leksikona* (2004), *Hrvatskog obiteljskog leksikona* (2005), *Zagrebačkog leksikona* (2006), *Tehničkog leksikona* (2007), *Pravnog leksikona* (2007), *Hrvatskog biografskog leksikona* (projekt je u tijeku), *Leksikona Marina Držića s Bibliografijom* (2009), *Hrvatskog franjevačkog biografskog leksikona* (2010), *Ekonomskog leksikona* (2011²), *Leksikona Ruđera Boškovića* (2011), na red je došla i filozofija te je 2012. godine objavljen *Filozofski leksikon*.

Opsežan projekt pripreme i izdavanja leksikona posvećenog filozofiji započeo je Danilo Pejović (1928–2007), a nakon njegove smrti započeti posao je kao glavni urednik završio Stipe Kutleša. Leksikon sadrži 3500 leksikografskih natuknica. Na njegovu nastajanje radilo je 154 autora iz četrdesetak različitih institucija iz Australije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Japana, Mađarske, Makedonije, Njemačke, Slovenije, Srbije i Ukrajine. Valja napomenuti kako su u *Leksikonu* surađivali zaposlenici gotovo svih institucija u Republici Hrvatskoj koje se bave filozofijom: Instituta za filozofiju, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Filozofskog fakulteta Sveučilišta

u Splitu, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, Odjela za filozofiju Sveučilišta u Zadru i Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

U hrvatskoj leksikografiji do sada je postojao jedan leksikon posvećen filozofima, a to je *Leksikon filozofa* (1968) Danka Grlića, koji je doživio tri izdanja. Objavljeno je i nekoliko filozofskih rječnika, npr. *Filozofijski rječnik* (glavni urednik Vladimir Filipović) koji je također doživio tri izdanja (1965, 1984. i 1989), *Filozofijski rječnik* Aloisa Haldera iz 2008. godine itd. *Filozofski leksikon* se nalazi na tragu, no po svom opsegu daleko iza, sličnih svjetskih izdanja, poput npr. *Historisches Wörterbuch der Philosophie* (1971–2007).

Leksikon svojim opsegom i preglednošću pruža stanovitu pomoć onima koji se bave filozofijom, ali kao što je i u samom “Predgovoru” napomenuto, nije ograničen samo na njih, već je namijenjen i širem krugu zainteresiranih čitatelja. S pozicija šireg čitateljstva *Leksikon* se može promatrati kao pregledno i informativno djelo, koje donosi pregled važnih filozofa, filozofskih termina, filozofema, filozofskih disciplina. On je prvenstveno usmjeren na zapadnu filozofsku tradiciju, no u njemu se mogu naći osnovne informacije o arapsko-islamskoj, židovskoj, japanskoj, indijskoj ili kineskoj filozofiji, da spomenem samo neke. Pohvalno je, posebice u našoj filozofskoj sredini, što su u *Leksikonu* gotovo ravnomjerno zastupljene obje filozofske orijentacije, analitička i kontinentalna. To je vidljivo u tematskoj zastupljenosti leksikonskih natuknica i u odabiru suradnika leksikona. Sve to ukazuje na dobro osmišljen urednički pristup projektu *Leksikona* kojim je postignut kvalitetan pregled bez zauzimanja pozicija s obzirom na navedene filozofske orijentacije.

Ako se *Leksikon* pomnije promotri s pozicija struke, zamjećuju se ipak i neki nedostaci. Tako je u “Predgovoru” napisano da će se nesrazmjerno značenju u apsolutnim mjerilima unutar filozofije kao discipline u *Leksikonu* posvetiti veći prostor filozofima i filozofijama iz geografskog okružja. Sukladno tome bi se nacionalnoj filozofiji, kojoj pripada sam *Filozofski leksikon*, i njezinoj prošlosti trebalo pristupiti s posebnom pažnjom, no ipak su neka značajna imena potpuno ispuštena. Tako se u njemu neće naći natuknica o Andriji Dudiću, renesansnom filozofu koji svojim porijeklom pripada hrvatskoj filozofskoj povijesti, a svojim djelovanjem i rođenjem u Budimu pripada i mađarskoj, tj. široj europskoj humanističkoj prošlosti. O njegovom značaju unutar humanizma govore i do sada objavljene dvije monografije: Pierre Costil, *André Dudith humaniste hongrois 1533–1589: sa vie, son oeuvre et ses manuscrits grecs* (Paris, 1935) te Gábor Almási, *The Uses of Humanism* (Leiden – Boston, 2009). Ovaj prigovor posebice postaje uočljiv kada se vidi koji su filozofi s geografski susjednih područja dobili natuknicu u *Leksikonu*, pri čemu se njihova uloga u filozofiji svodi na držanje kolegija na ne-

kom studiju filozofije. Drugi nedostatak odnosi se na neujednačenost leksikonskih natuknica. Stanovita je neujednačenost prihvatljiva s obzirom na važnost, a samim time i prostor koji je namijenjen za neku natuknicu, ovisno o uređivačkom pristupu te su jednako prihvatljive različitosti stilova s obzirom na mnoštvo autora. No, primjedba se odnosi na natuknice kojima se pridaje jednak prostor u *Leksikonu* među kojima je zamjetna neujednačenost u kvaliteti prikaza. Neki autori ne pristupaju leksikografskoj natuknici na način primjeren leksikonu i ne pružaju osnovne informacije o pripadnoj natuknici te nepotrebno opterećuju čitatelja vlastitom interpretacijom određenih filozofskih pojmova ili problema. No, na sreću, tih slučajeva nema mnogo.

O prirodi leksikografskog posla i poteškoćama na koje nailazi autor takva poduhvata najzornije govori Danko Grlić, koji u "Predgovoru" svog *Leksikona filozofa* kaže: "Upravo stoga i ne mislim da će mu [*Leksikonu*] i najdobronamjernija kritika – a pogotovu ne ona druga – biti i suviše blagonaklona. Leksikografi, napokon, ne mogu to uopće – kao što su već mnogi od njih ustvrdili – ni očekivati: 'Svaki drugi autor može očekivati pohvalu, leksikograf se samo može nadati da će izbjeći kuđenje, a čak i tu zadovoljštinu dosad su dobili vrlo rijetki.' (S. Johnson)." (str. V, "Predgovor").

U slučaju *Filozofskog leksikona* stvar je ponešto drugačija, jer ovako opširno djelo zahtijeva suradnju mnogih autora i vrlo je lako naći primjedbe i propuste, no ipak ostaje da je ovo vrijedno leksikografsko izdanje posvećeno filozofiji na hrvatskom jeziku, pogotovo u današnje doba kad se osjeća nasušna potreba za popularizacijom znanosti, pa tako i filozofije, pri čemu ovako tečno i faktografski pouzdano djelo može dati svoj doprinos.

Ivana Skuhala Karasman

Institut za filozofiju

Ulica grada Vukovara 54

10000 Zagreb

ivana@ifzg.hr